

Hankasalmen kunnan kaava- muutokset

LIITO-ORAVA- JA LUONTOTYYPPISELVITYS

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Selvitysalue	1
3	Menetelmät ja aineisto	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Lajiston ja luontokohteiden arvottaminen	3
3.3	Maastoinventoinnit	6
3.3.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	7
3.3.2	Liito-oravaselvitys	7
3.4	Epävarmuustekijät	8
4	Tulokset	8
4.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	8
4.1.1	Kasvillisuuden yleiskuvaus	8
4.1.2	Arvokkaat kasvillisuus- ja luontotyyppikohteet	14
4.1.3	Huomionarvoiset kasvilajit	16
4.1.4	Vieraslajikasvihavainnot	16
4.2	Liito-oravaselvitys	17
4.2.1	Liito-oravan biologiaa	17
4.2.2	Käsitteet	18
4.2.3	Liito-oravahavainnot	19
5	Johtopäätökset ja suositukset	19
	Lähteet	20

2.2.2026

1 Johdanto

Tässä työssä on laadittu luontoselvitys Hankasalmen kunnan alueille, joilla on käynnissä yleiskaava- ja asemakaavamuutosten laatiminen. Kaavamuutoksissa tarkastellaan Hankasalmen Ruokoniemeen ja Vuokonmaalle sijoittuvien alueiden maankäyttöä. Selvitys käsittää valikoitujen alueiden liito-oravaselvityksen ja kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen.

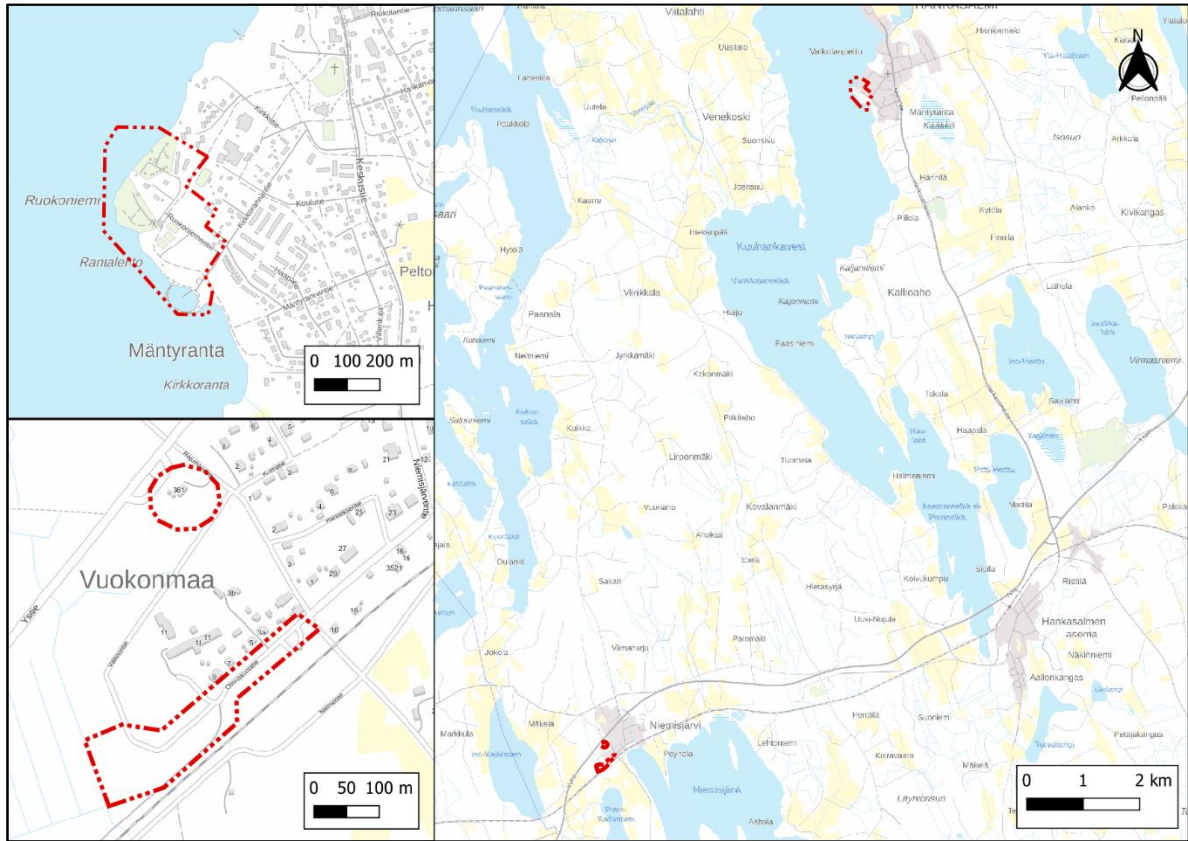
Selvityksen johtopäätöksenä on esitetty suositukset arvokohteiden huomioimiseksi. Selvityksen lähtökohtana on, että alueen suunnittelussa voidaan huomioida luontoarvojen kannalta merkittävät alueet sekä edistää niiden ominaispiirteiden säilymistä. Nämä tavoitteet on mainittu maankäyttö- ja rakennuslaissa. Selvityksen maastotöistä ja tulosten alustavasta raportoinnista on vastannut FCG Rakennettu Ympäristö Oy:stä (FM) Titta Makkonen ja raportoinnista on vastannut FCG Rakennettu Ympäristö Oy:stä luontokartoittaja (EAT) Eija Ojaranta.

2 Selvitysalue

Selvitysalueet sijoittuvat Ruokoniemen alueelle Hankasalmen keskustan läheisyyteen ja Niemisjärven luoteispuolelle Vuokonniemen alueelle valtatie yhdeksän ja rautatien väliselle alueelle. Selvitysalueiden yhteenlaskettu koko on noin 18 ha. Alueen metsät ovat valtaosin lehtomaisen ja tuoreen kankaan kasvupaikkatyyppiä. Luontoselvityksiä on kohdennettu asiakkaan toiveiden mukaan alueille, joilla maankäyttö tulee kaavojen myötä muuttumaan nykyisestä.

Selvitysalueen sijainti on esitetty kartassa alla (Kuva 1).

2.2.2026

Kuva 1. Selvitysalueiden sijainti on merkitty karttaan punaisella katkoviivalla (Taustakartta MML 2025 WMTS).

3 Menetelmät ja aineisto

3.1 Lähtötiedot

Selvityksen työvaiheet olivat lähtöaineiston koonti ja analysointi, maastoinventoinnit sekä raportointi. Selvitystä laadittaessa on otettu huomioon ympäristöviranomaisten antama yleinen ohjeistus:

- Mäkelä, K. & Salo, P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.
- Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajin (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

2.2.2026

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia lähteitä:

- Metsäkeskuksen metsävaratiedot, ml. metsälain 10 § mukaiset kohteet.
- Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämät avoimet rajapinnat ja ladattavat aineistot (Suomen ympäristökeskus 2024)
- Lajitietokannan havainnot (Laji.fi). Aineistopyynnöt: 17.12.2025
- Vanhat kartat (vanhatkartat.fi)
- Historialliset ilmakuvat (kartta.paikkatietoikkuna.fi)

Lisäksi lähtöaineistona on käytetty muita avoimia aineistoja.

3.2 Lajiston ja luontokohteiden arvottaminen

Arvokkaiksi luontotyypeiksi luetaan kohteet, joiden olemassaolo merkittävästi lisää alueen luontoarvoja. Arvokkaalla luontotyyppillä esiintyy usein myös arvokasta eliölajistoa. Merkittävimmät tällaiset ympäristötyypit on lueteltu Suomen luonnonsuojelulaissa (LSL 64 §) ja niiden olemassaolo on lailla turvattu sen jälkeen, kun alueellinen ELY-keskus on tehnyt niistä rajauspäätöksen ja saattanut sen maanomistajan tiedoksi. Metsälaki (MetsäL 10 §) määrittelee metsätaloustoimissa huomioon otettavia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka ilmentävät luonnon monimuotoisuutta talousmetsäalueilla. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla, mutta metsälain määrittely luontokohteista toimii indikaattorina alueellisista luontoarvoista. Vesilain suojeltavat vesiluontotyyppit on esitetty vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:ssä.

Työssä käytetty luontotyyppien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Suomen luontotyyppien uusimpaan uhanalaisarviointiin (Raunio & Kontula toim. 2018). Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa käytetyt uhanalaisluokat vastaavat pääpiirteissään lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettyä luokittelua. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) luontotyyppit.

Työssä käytetty lajien uhanalaisuusluokitus perustuu uusimpaan uhanalaisuusarviointiin, joka on päivitetty vuonna 2019 (Hyvärinen ym. (toim.) 2019). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

2.2.2026

Maastoinventointien yhteydessä havainnoitiin myös Euroopan Unionin lintudirektiivin (79/409/EEC,) liitteen I sekä luontodirektiivin (92/43/ETY) (erityisesti luontodirektiivin liitteen IV(a)) lajeja. Lintudirektiivin liite I käsittää yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Lintudirektiivi edellyttää sekä lintulajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivi kieltää niissä luettelujen lintujen tahallisen tappamisen, pyydystämisen häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana ja kaupallisen käytön. Liitteessä IV(a) on puolestaan eläin- ja liitteessä IV(b) kasvilajeja, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Näitä ovat esimerkiksi liito-orava ja kaikki lepakkolajit. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty automaattisesti, ilman erillistä suojelupäätöstäkin.

Selvityksessä on huomioitu myös METSO-kohteet (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman valintaperusteiden mukaiset kohteet. METSO-kohteiden tarkemmat kriteerit on määritelty oppaassa ”METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet” (Syrjänen ym. 2016).

Luontokohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta lajitasolla sekä kohteen toiminnallista merkitystä lajistolle. Luontokohteiden arvoluokitus pohjautuu seuraavaan ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointiopas - tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle” -oppaan mukaiseen jaotukseen (Mäkelä & Salo 2023):

Luokittelussa käytetyt arvoluokat ovat:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Luokkaan 1 kuulumiseen ei sisälly tapauskohtaista harkintaa, sillä luokan kriteerinä on lainsäädännön antama turva kohteelle.

Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Luokan kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä. Luokan kriteerejä ovat esimerkiksi alueen tärkeys ekologisen verkoston kannalta sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuus, hallinnollinen asema ja esiintymien merkittävyys. Luokkaan kuuluvat muun muassa luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet, uhanalaisten luontotyyppien ja lajien merkittävät esiintymät sekä luontodirektiivin luontotyyppien merkittävät esiintymät.

Myös lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet kuuluvat tähän luokkaan. Luokkaan kuulumisen edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa. Ekologinen verkosto voi olla alueelle lisäarvoa tuova elementti: arvoluokkaan 3 muuten sijoittuvat kohteet voidaan sijoittaa arvoluokkaan 2, jos ne ovat lisäksi ekologisen verkoston kannalta tärkeitä. Pääosa luokan 2 kohteista on aina huomioitavia. Näiden lisäksi luokkaan kuuluu maakuntatasolla sekä yksityiskohtaisemman suunnittelun tasolla huomioitavia kohteita.

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat tai tukevat kohteet

Luokan 3 kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä.

Luokka 4: Muut huomionarvoiset kohteet

2.2.2026

Luokan 4 kohteilla esiintyy erilaisia monimuotoisuutta tukevia luonnonarvoja. Luokan kohteet ovat usein paikallisesti tärkeitä, ja niiden huomioimisessa tarvitaan muita luokkia enemmän tapauskohtaista soveltamista.

Tavanomainen luonto

Arvoluokat 1–4 eivät kata kaikkia alueita, vaan niiden ulkopuolelle jää niin sanottua tavanomaista luontoa, esimerkiksi sellaista metsätalouden piirissä olevaa talousmetsää tai metsäojitettua suota, jolla ei katsota olevan erityistä arvoa luonnon monimuotoisuudelle tai ekologisille yhteyksille. Tavanomaisella luonnolla voi kuitenkin olla suunnittelussa erikseen huomioon otettavaa arvoa esimerkiksi virkistysalueena.

Kuhunkin arvoluokkaan kuuluvat kohteet esitetään kolmessa toisiaan täydentävässä kategoriassa (taulukko 1):

- aina huomioitavat kohteet
- näiden lisäksi yleispiirteisessä maakuntatason suunnittelussa huomioitavat kohteet
- edellisten lisäksi yksityiskohtaisen tason suunnittelussa (osa)yleis- ja asemakaavoissa sekä hankkeissa huomioitavat kohteet.

2.2.2026

Taulukko 1. Arvottamisessa erotettavat arvoluokat ja niihin kuuluvat kohteet (Mäkelä & Salo 2023)

Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet	Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet	Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet	Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet
Aina huomioitavat • Luonnonsuojelualueet • Natura 2000 -alueet • Suojeluun varatut alueet • LSL:lla suojeltujen luontotyyppienrajatut esiintymät • LSL:n tiukasti suojeltujen luonto-tyyppien esiintymät • Vesilain suojellut luontotyytit • Luontodirektiivin liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat • Luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajien esiintymispaikat • LSL:n erityisesti suojeltavien lajien rajatut esiintymispaikat • Luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymispaikat • LSL 73 § suurten petolintujen toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä olevat pesäpuut	Aina huomioitavat • Valtakunnallisesti arvokkaat luonto-kohteet¹ • Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet² • Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät • Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät • Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet³	Aina huomioitavat • Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat muut kokonaisuudet²	Aina huomioitavat • Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet
Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat	Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat • Maakunnallisesti arvokkaat luonto-kohteet¹	Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat • Maakunnalle ominaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät • Maakunnan vastuulajien merkittävät esiintymät	Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat
Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • Luontodirektiivin liitteen IV a lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit • LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit	Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät • Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymispaikat • Lepakoille tärkeät saalistusalueet⁴	Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • Paikallisesti arvokkaat luontokohteet¹ • Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut esiintymät • Uhanalaisten lajien muut esiintymät • Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille tärkeät kohteet³ • Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymispaikat	Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ • Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ • Kohteet, joilla esiintyy yksittäisiä huomionarvoisia, pienpiirteisiä luonnonarvoja • Lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt • Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet

* hävittämiskiellosta poiketen (LSL 82 § yleispoikkeus) aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan tai rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Yleispoikkeus ei koske teollisen mittakaavan toimintaa.

¹ ennalta tunnetut, aiemmin tehdyissä selvityksissä rajatut kohteet

² erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet

³ pesimä-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaueet sekä metson ja teeren soidinpaikat

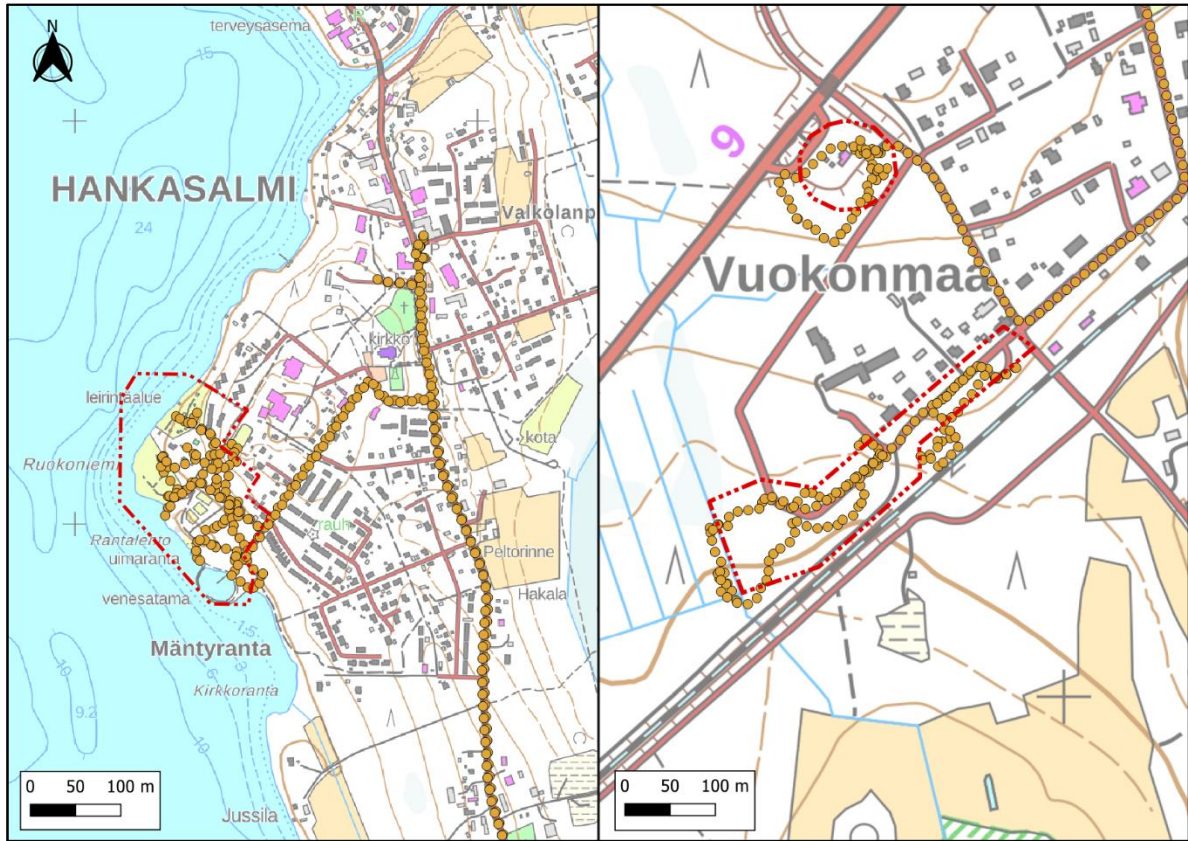
⁴ sopimus Euroopan lepakoiden suojelusta (EUOBATS)

⁵ tapauskohtainen asiantuntijatulkinta arvoluokasta

3.3 Maastoinventoinnit

Maastoselvitykset toteutettiin kunkin lajiryhmän mukaisena suositusajankohtana. Kuljetut reitit on esitetty kartalla (Kuva 2).

2.2.2026

Kuva 2. Maastoselvityksissä kuljetut reitit (Maastokartta MML 2025 WMTS).

3.3.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Selvitysalueiden kasvillisuutta ja luontotyypejä inventoitiin yhtenä päivänä 23.6.2025.

Työn tavoitteena oli selvittää alueella esiintyvät rauhoitetut, silmälläpidettävät, uhanalaiset tai alueellisesti uhanalaiset kasvilajit sekä muu huomionarvoinen lajisto. Luontotyypeistä selvitettiin uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotypit sekä metsälain (10 §), vesilain (2. luku 11 §) ja luonnonsuojelulain (64 §) mukaiset suojeltavat luontotypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät alueet. Pihapiireihin tai muille yksityisalueille ei kohdistettu kartoituksia.

3.3.2 Liito-oravaselvitys

Liito-oravakartoituksen maastotyöt tehtiin 23.6.2025.

Kartoitukset tehtiin liito-oravalle suositeltujen selvitysmenetelmien mukaisesti (Nieminen & Ahola (toim.) 2017). Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelemiseksi maastossa käytetään puiden juurilta löytyneitä papanoita ja kolopuita (tai muita pesä- ja piilopaikkoja kuten oravan risupesä) että metsän ikää ja puulajisuhteita. Maastossa kartoitukset kohdennettiin lajille soveltuville metsäkuvioille, joilta papanoita etsittiin ensisijaisesti varttuneiden ja vanhojen kuusten sekä

2.2.2026

lehtipuiden tyviltä. Maastossa kartoitettiin myös liito-oravan elinpiiriksi rakenteeltaan soveltuvia metsäkuvioita.

3.4 Epävarmuustekijät

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuiseseen vaihteluun sekä maastoselvitysten rajalliseen keston. Selvitystulokset ilmentävät aina sen hetkistä luonnon tilaa, joka voi myös jossain määrin vaihdella vuosittain.

Maastoselvityksistä on vastannut selvitysmenetelmät, kartoitetun lajiston ja luontotyytit hyvin hallitseva biologi. Selvitykset on kohdennettu kohdelajien inventoinnin kannalta oikea-aikaisesti ja käytetyt menetelmät ovat olleet selvityksien kannalta tarkoituksenmukaisia. Liito-oravaselvitys on suoritettu lajin inventoinnin kannalta oikea-aikaisesti. Liito-oravan osalta epävarmuudet liittyvät lajin esiintymisen vuosittaisiin vaihteluihin.

4 Tulokset

4.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

4.1.1 Kasvillisuuden yleiskuvaus

Kaava-alueet sijaitsevat eteläboreaaliseen kuuluvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeellä Järvi-Suomen kasvimaantieteellisellä alueella (2b). Suokasvillisuusvyöhykealuejaossa alue kuuluu Sisä-Suomen vietto- ja rahkakeitaisiin (2a, luokka 2). Maalaji alueella on sekalajitteista maalajia (GTK 2023). Kasvupaikkatyypiltä metsät ovat pääosin lehtomaista ja tuoretta kangasta, lisäksi alueella on joitakin lehdon ja kuivahkon kankaan alueita, sekä mustikka- ja ruohoturvekangasta. Metsät sijoittuvat pääosin kivennäismaalle lukuun ottamatta joitakin pienialaisia turvepohjaisia korpilaikkuja.

Valimontien varressa ratatien risteyksestä lounaaseen vallitsee syvään ojitettu mustikkaturvekangas (Mtkg), ja pienialaisemmin esiintyy ruohoturvekangasta (Rhkg). Etupäässä alueella on noin 40-vuotiaasta kuusipuustoa, mutta seassa kasvaa myös muita puulajeja, ja erityisesti teiden varsilla pajut ja koivu ovat valtapuustoa. Paikoitellen puusto on läpipääsemätöntä tiheikköä, ja ihmisvaikutus näkyy erityisesti Ratatien varressa mm. maa-ainekasoina ja kunnallistekniikan rakenteina. Valimontien pohjoispuolella puolestaan kasvaa talousmetsänä hoidettua nuorehkoa puolukkatyyppin kankaan (VT) männikköä.

Ratatien risteyksestä koilliseen Osuuskuntatien varressa alueella kasvaa ihmisen toiminnan seurauksena syntynyttä suurruoholehtoa (OFiT), jossa on säästynyt useita vanhoja ja järeitä koivuja, vaahteroita, haapoja ja raitoja. Ihmisvaikutus tällä kapealla kaistaleella on huomattava eikä erityisiä luontoarvoja tunnistettu.

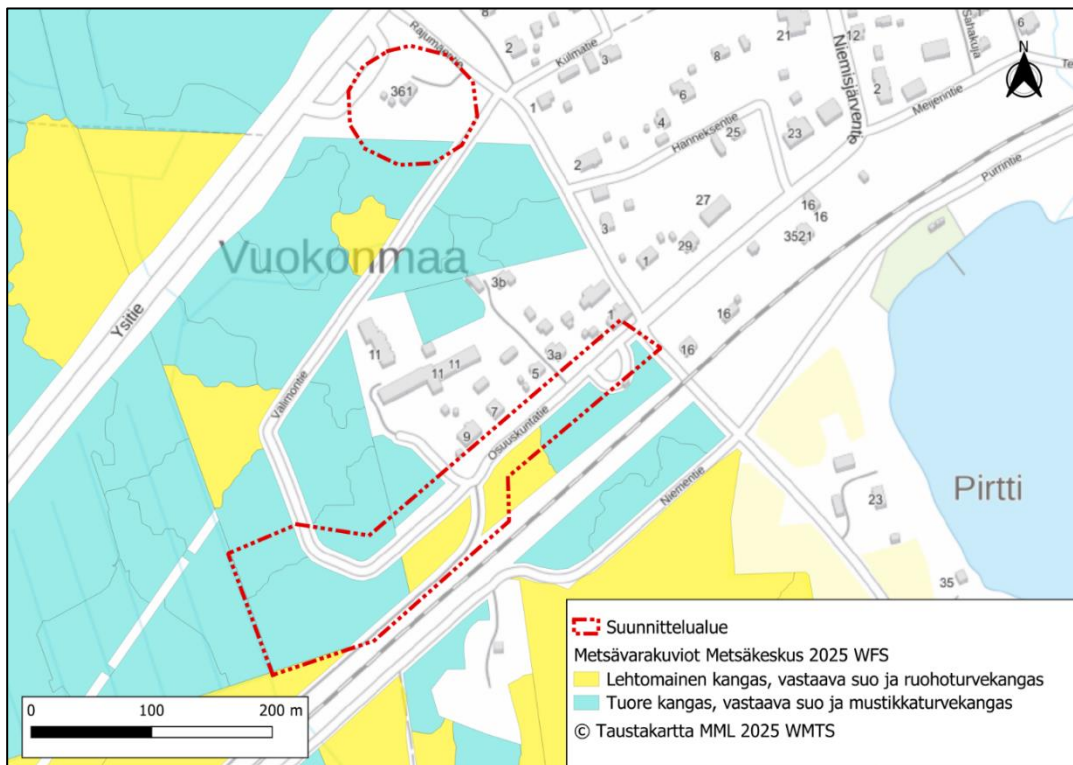
Grill Room -ravintolan takana olevalla metsäkuviolla Valimontien varressa tavataan mustikkatyyppin tuoretta kangasmetsää (MT), jossa on useita varttuneita kuusia ja haapoja. Alueella on hieman liito-

2.2.2026

oravapotentiaalia. Kohti Jyväskylää mennessä alueen puusto nuorentuu, ja seassa esiintyy joitakin lehtomaisen kankaan (OMT) pienialaisia laikkuja sekä metsäkoneen tai traktorin jättämiä puustoltaan avoimia uria.

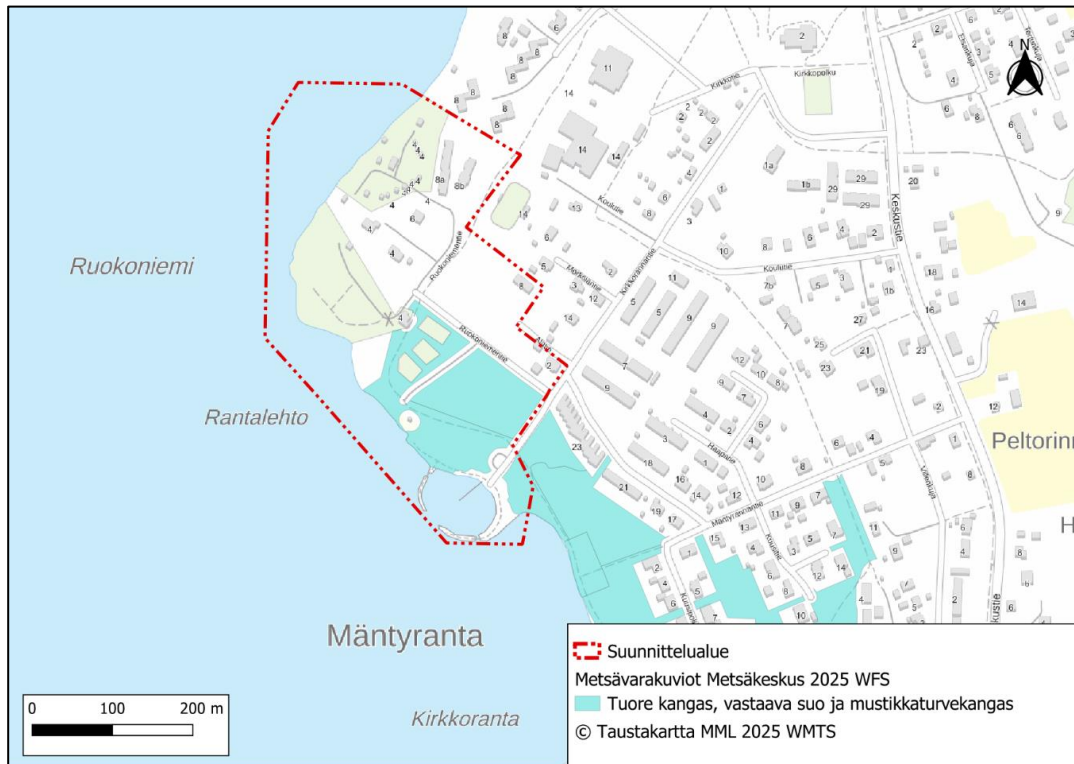
Kohti Jyväskylää mennessä alueen puusto nuorentuu, ja seassa esiintyy joitakin lehtomaisen kankaan (OMT) pienialaisia laikkuja sekä metsäkoneen/traktorin jättämiä puustoltaan avoimia uria.

Ruokoniemen alueella on melko vähän intensiivisen ihmistoiminnan ulkopuolisia alueita. Alueen hiekka- ja kivikkorantojen muodostama rantaviiva on muokattu mm. veneilyrannaksi, leirintäalueen virkistysalueiksi tai muiksi puistoalueiksi, eikä luonnontilaisen kaltaistakaan rantaviivaa juuri ole yksityisten piha-alueiden ulkopuolella. Ruokoniemen alueelta rajattiin osayleiskaavassakin tunnistettu edustava lehtokohde, muutoin alueen metsät ovat tavanomaista nuorehkoa talous- tai virkistysmetsää. Valtapuulajit alueella ovat kuusi ja koivu, mutta seassa esiintyy myös mm. mäntyjä, haapoja, harmaaleppää, pihlajaa ja pajuja. Puusto on keskimäärin 30–70-vuotiasta, mutta seassa on myös jonkin verran tätä vanhempia puuyksilöitä. Kasvupaikkatyypit edustavat ihmisvaikutteisia tuoreita keskiravinteisia lehtoja (OMaT) harvapuustoisissa kohdissa mm. teiden ja liikuntapaikkojen varsilla, ja sulkeutuneemmilla metsäkuvioilla lehtomainen kangas (OMT) on tyypillisin kasvupaikkatyyppejä.

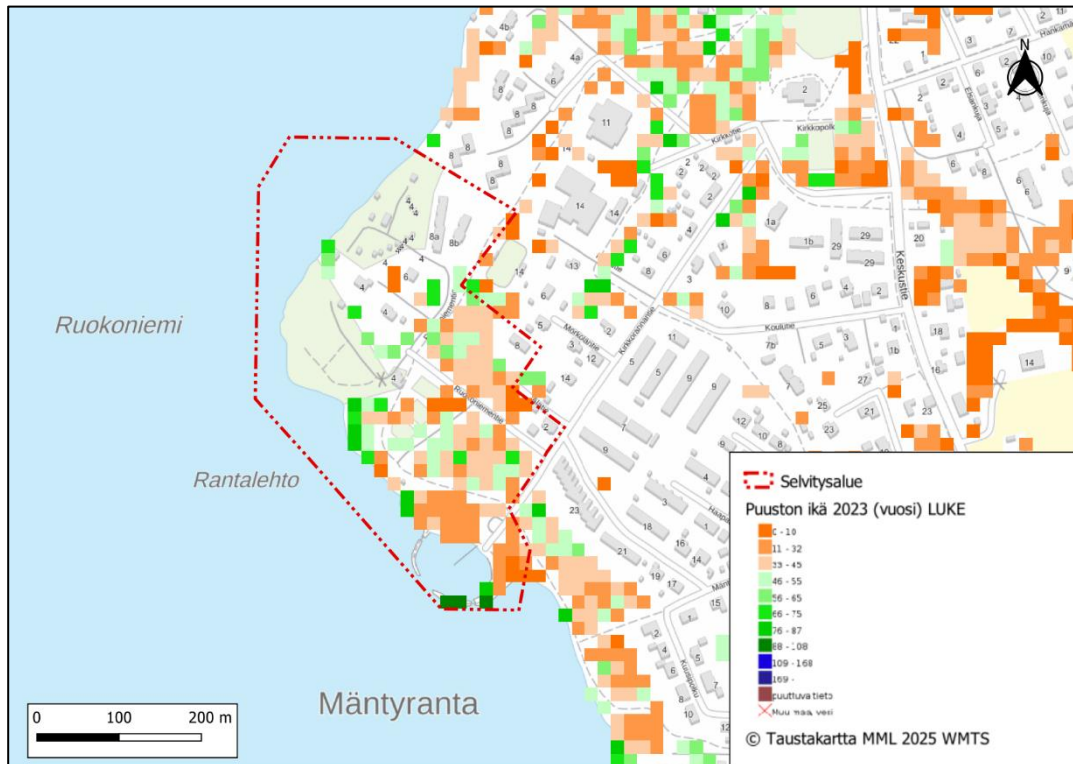
Kuva 3. Kasvupaikkatyypit metsäkuvioittain Vuokonmaan selvitysalueella (Metsäkeskus 2025).

2.2.2026

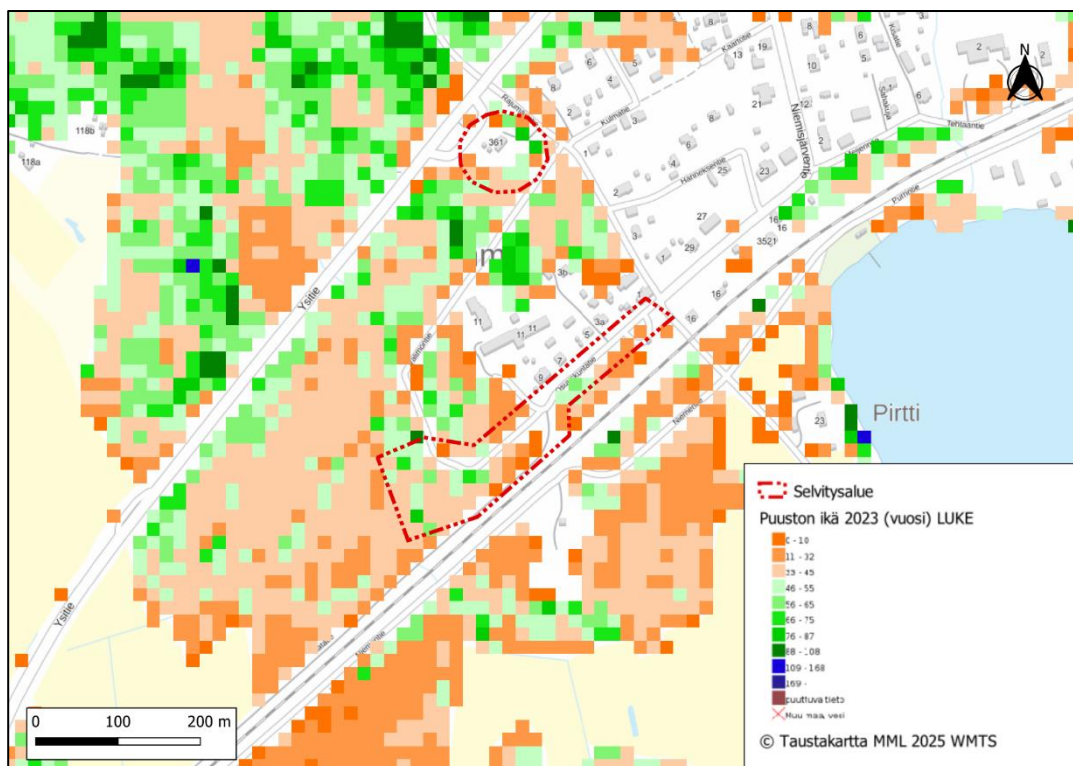

Kuva 4. Kasvupaikkatyypit metsäkuvioittain Ruokoniemen selvitysalueella (Metsäkeskus 2025).

2.2.2026

Kuva 5. Puuston ikä Ruukoniemen selvitysalueella (Luonnonvarakeskus 2023).

Kuva 6. Puuston ikä Vuokonmaan selvitysalueella (Luonnonvarakeskus 2023).

2.2.2026

Kuva 7. Kasvillisuutta Vuokonmaalla Valimontien varrella.

Kuva 8. Nuorehkoa puolukkatyyppin männikköä Valimontien pohjoispuolella.

2.2.2026

Kuva 9. Osuuskuntatien varrella ihmisvaikutteista suurruoholehtoa Vuokonmaalla.

Kuva 10. Mustikkatyyppin tuoretta kangasmetsää Grill Room -ravintolan takana olevalla metsäkuviolla.

2.2.2026

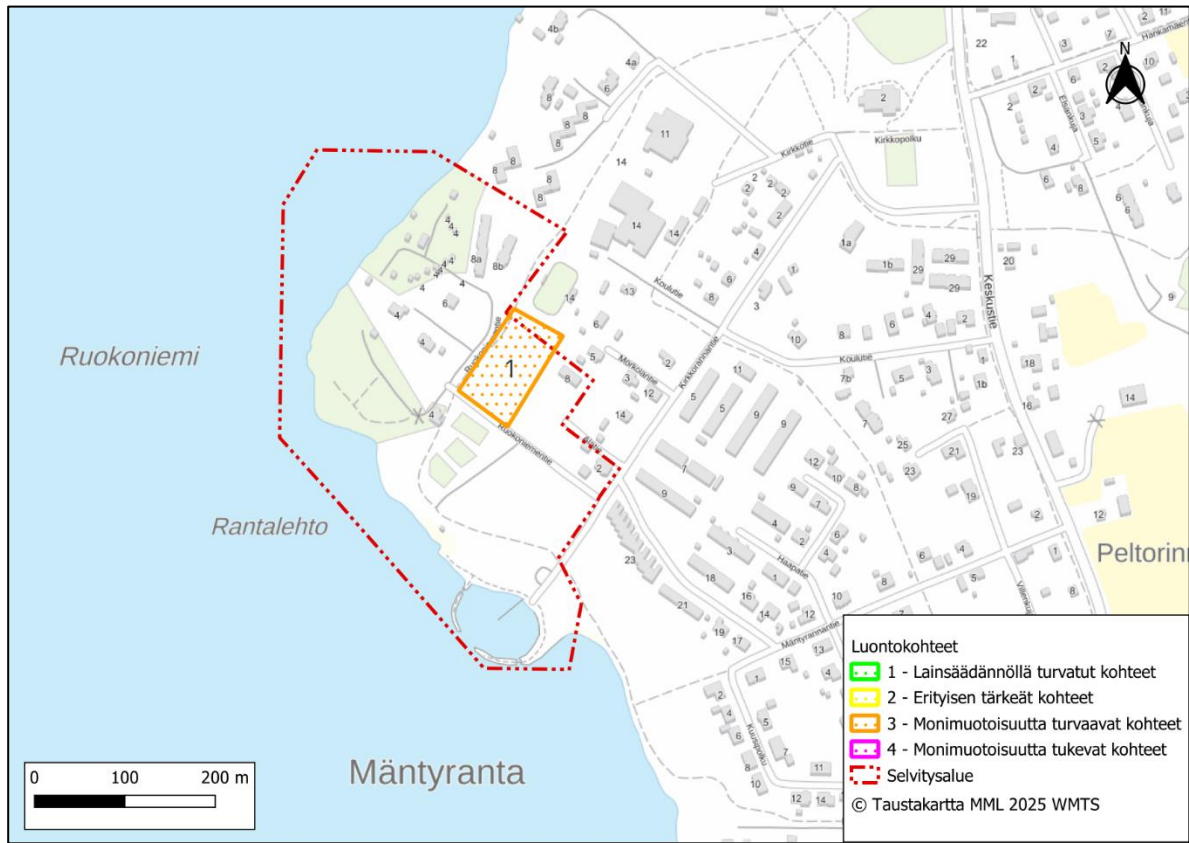
Kuva 11. Virkistymetsää Ruokoniemen alueella.

4.1.2 Arvokkaat kasvillisuus- ja luontotyyppikohteet

Selvitysalueelle ei sijoitu Natura 2000-ohjelman kohteita, suojeluohjelmien kohteita, Metsäkeskuk-
sen rajaamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä tai Kemera-ympäristötukikohteita, valtakunnallisesti
arvokkaita moreenimuodostumia, kivikoita tai tuuli- ja rantakerrostumia eikä arvokkaita kallioalu-
eita (Syke 2023, Metsäkeskus 2024). Vuokonmaan kaava-alueen rajasta 0,3 kilometriä etelään sijait-
see Natura 2000-alue Pieni-Kaihlanen ja sen rannoilla sijaitsee useita yksityisiä luonnonsuojelualu-
eita. Vuokonmaan kaava-alueelta 0,6 kilometriä kaakkoon sijaitsee yksityinen luonnonsuojelualue
Janholan männikkö.

Selvitysalueelta rajattiin kesän 2025 maastoselvityksen perusteella yksi arvokas kasvillisuus- ja luon-
totyyppikohde. Kohde on esitetty kartassa alla (Kuva 12) ja kuvailtu tarkemmin tekstissä kuvan alla.

2.2.2026

Kuva 12. Kasvillisuuden ja luontotyyppien perustella rajattu arvokas luontokohde selvitysalueella.

Kasvillisuuskohde 1. Ruukoniemen lehto

Pinta-ala: 0,74 ha

Suojeluperuste: Uhanalaiset luontotyytit tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU/VU)

Arvoluokka: 3

Alueen kasvupaikkatyyppi on tuore keskiravinteinen lehto (OMaT) ja pienialaisemmin lehtomainen kangas (OMT). Kohteella kasvaa erilainen puusto, jossa vanhimmat puuyksilöt ovat yli satavuotiaita. Erityisesti havupuut ovat kookkaita. Myös koivua, pihlajaa, raitaa, harmaaleppää, katajaa ja pajuja tavataan. Kohteelle on muodostunut lahoppua vähintään kohtalaisesti. Metsäkuvion ekologinen laatu kuitenkin hieman vaihtelee kuvion eri osissa, ja edustavimmillaan kuvio on sen keskiosissa. Lajistoa ovat metsäalvejuuri, käenkaali, lillukka, mustikka, ahomansikka, pohjanpunaherukka, koiranheisi, taikinamarja, metsäimarre, kielo, oravanmarja, soreahiirenporras sekä vaahteran ja tammen taimet.

2.2.2026

Kuva 13. Kasvillisuutta ja lahopuuta Ruokoniemen tuoreen lehdon kuviolla.

4.1.3 Huomionarvoiset kasvilajit

Selvitysalueelta ei tehty havaintoja huomionarvoisista kasvilajeista luontoselvityksen yhteydessä. Lajitietokeskukseen ei ole kirjattu selvitysalueelta huomionarvoisia kasvilajeja (Laji.fi 17.12.2025). Ruokoniemen selvitysalueen lähistöltä, noin 500 metriä koilliseen, on Lajitietokeskukseen 2024 kirjattuja havaintoja silmälläpidettävästä putkilokasvista ahokissankäpälästä (Laji.fi 17.12.2025).

4.1.4 Vieraslajikasvihavainnot

Selvitysalueella havaittiin maastoseelvitysten yhteydessä yhteensä neljää eri vieraskasvilajia, jotka ovat puutarhakarkulaisia, kansallisesti haitalliseksi säädettyjä vieraslajeja tai kuuluvat EU:n vieraslajiluetteloon.

Kansallisesti haitalliseksi säädettyjä vieraslajeja komealupiinia ja kurturuusua kasvaa Valimontien, Osuuskuntatien ja Ratatien varressa, sekä Grill Room-ravintolan parkkipaikan vieressä. EU:ssa haitalliseksi säädettyä vieraslajia jättipalsamia kasvaa Vuokonmaalla Osuuskuntatien reunalla. Tulokaslajia röyhytatarta esiintyy Vuokonmaalla radan läheisyydessä. Vieraslajien kasvupaikat on esitetty kartalla (Kuva 14).

2.2.2026

Kuva 14. Luontoselvityksessä havaitut vieraskasvilajien kasvupaikat.

4.2 Liito-oravaselvitys

4.2.1 Liito-oravan biologiaa

Liito-oravan tyypillinen elinympäristö on varttunut kuusivaltainen sekametsä, jossa on järeää puustoja, kolopuita pesä- ja piilopaikoiksi ja lehtipuita ravinnoksi. Lehtipuusto voi olla kuusimetsässä pieninä ryhminä tai hajallaan. Liito-oravan tärkeimpiä pesäpaikkoja ovat pienireikäiset, varsinkin käpytikan kovertamat kolot, jotka ovat yleensä haavoissa. Toiseksi tärkeimpiä ovat oravan rakentamat risupesät. Liito-orava voi hyväksyä pesäpaikakseen myös pöntöt ja satunnaisesti rakennukset. Liito-orava on yöaktiivinen kasvinsyöjä, jonka pääasiallista ravintoa ovat kesällä lehtipuiden, etenkin haavan, leppien ja koivujen, lehdet (Nieminen & Ahola (toim.) 2017).

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Yhdellä elinpiirillä on useita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravien tulee pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. Naarailta lisääntymispaikka ja levähdyspaikka ovat yleensä yhteneväisiä, mutta uroksille voidaan määritellä vain levähdyspaikat eli urosten

2.2.2026

käyttämät piilopaikat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, ruokailupuiden ja kulkuyhteyksien määrittely on tapauskohtaista (Nieminen & Ahola (toim.) 2017).

Naaraiden elinpiirit ovat kooltaan tyypillisesti 3–10 ha, mutta koko elinpiirin metsän ei tarvitse olla järeää kuusisekametsää. Elinpiiriin voi kuulua myös nuorempia metsäkuvioita, joilla naaraat käyvät ruokailemassa ja joilla osa pesistä voi sijaita. Naaraiden elinpiirin ydinalueiden, joilla yksilö viettää suurimman osan aikaansa, on yhdessä tutkimuksessa todettu olevan keskimäärin 0,9 ha (vaihteluväli 0,04–2,5 ha), ja yhdellä yksilöllä on keskimäärin 3,9 ydinaluetta elinpiirillään. Urosten elinpiirit ovat kooltaan kymmeniä hehtaareja, jopa yli 100 ha ja ne voivat olla keskenään osittain tai suurimaksi osaksi päällekkäin. Yhden uroksen elinpiirin alueella voi olla usean eri naaraan elinpiirit (Nieminen & Ahola (toim.) 2017).

Liito-oravan biologiaan liittyy oleellisesti liikkuminen pesä- ja ruokailupaikkojen välillä sekä liikkuminen asuinmetsiköstä toiseen (dispersoivat nuoret yksilöt ja laajalla alueella liikkuvat urokset). Kulkuyhteyksinä voi olla paitsi varttuneita metsiä, myös nuoria, puustoltaan yli 10 m korkeita metsiä sekä riittävästi puita kasvavia siemenpuukuvioita, puutarhoja ja puistoalueita. Aikuiset naaraat liikkuvat vähiten, eivätkä ne urosten tavoin ylitä leveitä avoimia alueita (Nieminen & Ahola (toim.) 2017).

4.2.2 Käsitteet

Liito-orava-alueiden luokittelu on tehty seuraavan käsitteistön pohjalta:

Ydinalue on kartoituksissa tunnistettu yhtenäinen alue, josta on havaittu pesäpuu eli liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikka. Nämä ovat Luonnonsuojelulain 78 §:n ja Luontodirektiivin liitteen IV (a) määrittelemiä kohteita, joten ydinalueella suojelutoimenpiteet ovat tiukempia kuin muilla liito-orava-alueilla. Ydinaluerajaus tehdään myös silloin, kun pesän olemassaolosta on voimakkaita merkkejä, mutta itse pesää ei havaita. Ydinaluerajaus tehdään pesäpuun ympärille papanahavaintojen ja puuston laadun mukaan niin laajaksi, että yksi naaras selviää ydinalueella poikasineen talven yli ja pystyy lisääntymään keväällä. Ydinalueilla on yleensä runsaammin papanoita kuin muualla elinalueella. Ydinalueen minimilaajuutena on yleisesti pidetty vähintään noin yhtä hehtaaria (mm. Espoon kaupunki 2014, Kuopion kaupunki 2017).

Elinpiiri tai elinalue on ydinaluetta laajempi alue, jota liito-oravat ovat käyttäneet papanahavaintojen perusteella ruokailuun, lepoon, liikkumiseen tai pesimiseen. Rajauksen tavoitteellisena minimikokona on pidetty 3–10 hehtaaria, mutta tarkempi koko määräytyy alueen ominaisuuksien perusteella. Tiheään rakennetuilla alueilla tai voimakkaasti käsitellyillä metsäalueilla koko voi olla selvästi tätä pienempi. Elinpiirille voi sijoittua yksi tai useampi ydinalue, ja se voi olla useamman kuin yhden liito-oravan käytössä (Ahopelto, ym. 2021).

Elinympäristö on liito-oravan ruokailuun, lepoon, liikkumiseen tai pesimiseen soveltuvaa aluetta, jossa on sopivaa puustoa. Terminä elinympäristö ei sisällä oletusta liito-oravan sen hetkisestä esiintymisestä alueella. Liito-orava tyypillisesti suosii varttunutta sekametsää, jossa suuria kuusia sekä lehtipuita (Ahopelto, ym. 2021).

2.2.2026

Liito-oravan biologiaan liittyy oleellisesti liikkuminen pesä- ja ruokailupaikkojen välillä sekä liikkuminen asuinmetsästä toiseen (uudelle alueelle siirtyvät nuoret yksilöt ja laajalla alueella liikkuvat urokset). **Liito-oravien kulkuyhteys** on yli 10 metristen puiden latvusten muodostama yhteys, jota liito-orava käyttää siirtyäkseen elinympäristöjen välillä tai elinympäristön sisällä. Yhteyksien pituudet ja leveydet vaihtelevat ja yhteys voi olla osa liito-oravan elinpiiriä. Kulkuyhteyksinä voi olla paitsi varttuneita metsiä, myös nuoria, puustoltaan yli 10 m korkeita metsiä sekä riittävästi puita kasvavia siemenpuukuvioita, puutarhoja ja puistoalueita (Selonen ym. 2001). Aikuiset naaraat liikkuvat vähiten, eivätkä ne urosten tavoin ylitä leveitä avoimia alueita (Nieminen & Ahola (toim.) 2017).

4.2.3 Liito-oravahavainnot

Selvitysalueilta ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä. Metsät selvitysalueilla ovat pääosin nuorta ja varttuvaa talous- ja virkistyskäytössä olevaa metsää. Paikoin selvitysalueella oli hieman liito-oravapotentiaalia, mutta alueelta ei löytynyt varsinaisia liito-oravalle soveltuvia alueita. Maastoselvityksessä ei tehty papanahavaintoja liito-oravasta.

Hieman liito-oravapotentiaalia löytyi Grill Room -ravintolan takana olevalta metsäkuviolta Valimon-tien varresta. Metsä on mustikkatyyppin tuoretta kangasmetsää (MT), jossa on useita varttuneita kuusia ja haapoja.

Selvitysalueen ulkopuolelta on Lajitietokeskukseen kirjattuja aikaisempia liito-oravahavaintoja. Vuokonmaan selvitysalueelta 0,7 kilometriä kaakkoon, Janholan männikön yksityiseltä luonnonsuojelu-alueelta on kirjattu yksi liito-oravahavainto lajitietokeskukseen vuonna 2008. Ruokoniemen selvitys-alueelta 0,4 kilometriä kaakkoon Kirkkorannasta on kirjattu papanahavainto liito-oravasta vuodelta 2008. Ruokoniemen alueelta koilliseen Kalmiston alueelta on kirjattu papanahavainto liito-oravasta vuodelta 2014.

5 Johtopäätökset ja suositukset

Selvitysalueelta ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä vuoden 2025 maastoselvityksessä. Selvitysalueella ei myöskään ole lajille hyvin soveltuvia ympäristöjä.

Selvityksen perusteella Hankasalmen Ruokoniemen selvitysalueella sijaitsee yksi arvoluokan 3 kohde (monimuotoisuutta turvaavat tai tukevat kohteet). Nämä kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä. Nämä luontotyypit eivät kuitenkaan ole uhanalaisen luontotyypin merkittäviä esiintymiä, vaan ne luokitellaan yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitaviksi muiksi esiintymiksi (kts. Taulukko 1: uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät).

Kappaleessa 4.1.2 on esitetty selvitysalueelta rajattujen arvokkaiden kasvillisuus- ja luontotyyppi-kohteiden suojeluperusteet ja arvoluokka (kts. luokitteluperusteet: Taulukko 1 raportin kohdassa 3.2).

Kuva 12 esitetty luontotyyppien ja kasvillisuuden osalta rajattu arvokohde suositellaan huomioitaviksi maankäytön suunnittelussa niin, ettei luontokohteen ominaispiirteet vaarannu.

2.2.2026

Lähteet

- Ahopelto, L., Lundgren, L., Kostiainen, A., Peltola, K., Laita, A., Mäkelä, A. Väänänen, M., Perätie, T. & Ruohomäki, A. 2021: Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa. Hyvien käytäntöjen opas. – Metsähallitus, Espoon kaupunki, Jyväskylän kaupunki ja Kuopion kaupunki. 108 s.
- Geologian tutkimuskeskus 2023.
- European Commission 2007: Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC. 88 s.
- Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) ja -asetus (1066/2023).
- Metsälaki (1996/1093) ja Metsäasetus (1996/1200).
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esitelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö. 113 s.
- Suomen Lajitietokeskus/FinBIF. <http://tun.fi/HBF.114756>, <http://tun.fi/HBF.114759> (haettu 17.12.2025).
- Suomen metsäkeskus 2024. Avoin metsävaratieto. <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luonto-tieto/aineistot-paikkatieto-ohjelmille/rajaennat>
- Suomen ympäristökeskus. Avoimet paikkatietoaineistot. <http://www.syke.fi/avoindata>
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, M., Seppälä, J. Siitonen ja Valkeapää, A.: 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriön Raportteja, 17/2016.
- Ympäristöministeriö 2017. Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa.
- Ympäristöministeriö 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025, Ympäristöministeriön raportteja 17, 2016.
- Vesilaki (2011/587).